

Utbildningsvetenskaplig kärna II för pedagogiskt verksamma i förskolan Core of Educational Science II for Students with Professional Experience

30 högskolepoäng

30 credits

Ladokkod: 11FB50

Version: 2.0

Fastställd av: Utbildningsutskottet 2014-05-15

Gäller från: VT 2015

Nivå: Grundnivå

Huvudområde (successiv fördjupning): Pedagogiskt arbete (G2F), Specialpedagogik (G1N)

Utbildningsområde: Verksamhetsförlagd utbildning 60%, Undervisning 40%

Ämnesgrupp: Pedagogik

Förkunskapskrav: Godkänt resultat på följande kurser inom ramen för Förskolläraryt utbildning för pedagogiskt verksamma, 210 hp

- Utbildningsvetenskaplig kärna I för pedagogiskt verksamma i förskolan, 30 hp
- Barnet och förskolan - förskoledidaktiska aspekter för pedagogiskt verksamma i förskolan, 30 hp

Betygsskala: Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd

Innehåll

Delkurs 1: Demokratins villkor, 16,5 hp

Delkursen har som bas internationella konventioner och deklarationer om mänskliga rättigheter och hållbar utveckling. I delkursen diskuteras utifrån aktuell forskning de utmaningar och möjligheter som globalisering innebär i förhållande till samhällets och demokratins värdegrund. Delkursen belyser vidare grundläggande värderingar gällande demokrati, etik, jämlikhet och jämställdhet, vilka berör såväl relationer mellan människor som människors förhållande till det omgivande samhället och miljön. I anslutning till detta problematiseras de maktfaktorer som påverkar individen på ett globalt, lokalt och individuellt plan. Vidare diskuteras den ökande mångfald som kännetecknar barns och elevers bakgrund och hur etnicitet, klass och kön präglar lärande och livsvillkor. En central utgångspunkt är att språket/språksociologiska villkor är av stor betydelse för möjlighet till inkludering. I detta sammanhang diskuteras också digitala mediers roll i samhället. Ännu ett fokus är sexuell identitet samt sex- och samlevnadsundervisning. Inom delkursens ramar erbjuds studenten också möjlighet att utforska estetiska uttrycksformer som vägar till kunskap ur såväl teoretiska som konkreta perspektiv. I slutet av delkursens ingår ett projektarbete där studenterna gruppvis ges möjlighet att tillämpa de kunskaper som tillgodogörs under delkursen. Detta ska ses som en förberedelse inför kommande examensarbeten. Under den verksamhetsförlagda utbildningen prövas studentens yrkesetiska kompetens samt förmåga att planera, genomföra, dokumentera, bedöma och utvärdera verksamhet samt samverka med kollegor och föräldrar. Samarbetet med Bibliotek och läranderesurser kring informationsökning fortsätter enligt Boråsmodellen och i denna kurs ligger fokus på sökning och värdering av vetenskapliga artiklar. Som en sammanfattning av kursen diskuteras lärarens samhällsuppdrag. Visst innehåll från den första terminen i utbildningen återkommer men nu ur ett makroperspektiv. Några övergripande fenomen av särskild vikt får därigenom ny belysning, såsom centrala teorier gällande utbildning och fostran i relation till demokratins villkor och samhällets värdegrund.

Delkurs 2: Specialpedagogiska perspektiv, 6 hp

Delkursen belyser, i ett inkluderande, samhälleligt och etiskt perspektiv, grundläggande specialpedagogiska frågeställningar liksom specialpedagogikens roll i förskolan. I delkursen diskuteras och analyseras den specialpedagogiska vardagspraktikens konsekvenser på individ-, grupp- och organisationsnivå. I dessa sammanhang lyfts utmaningar kring heterogenitet i barngruppen samt hur man kan identifiera behov och anpassa verksamheten när ett barn har en funktionsnedsättning eller sociala och emotionella svårigheter. Olika samarbetsformer med kommunala och statliga myndigheter belyses.

Delkurs 3: Ledarskap, utvecklingsarbete och konflikthantering, 7,5 hp

Delkursen behandlar yrkesrollen i ett Fö-9 perspektiv utifrån ett struktur- och aktörsperspektiv med fokus på ledarskap,

utvecklingsarbete och konflikthantering. Centrala frågor som belyses och kritiskt granskas är lärares samarbete kring skolans och förskolors arbetsformer, olika synsätt/ideologier kring detta, hur det systematiska kvalitets- och uppföljningsarbetet hanteras. I anslutning till detta genomförs för studenterna en enkätundersökning. Dessutom behandlas frågor som berör konflikthantering på olika nivåer i verksamheten. Frågor som behandlas berör det direkta samspelet med barn och elever, som exempelvis hur kommunikationsvägar genereras och hur attityder bildas. Konflikthanteringsmetoder studeras i förhållande till konkreta fall från skola, förskola där såväl barn, elever, som vuxna är inblandade. Mobbning, trakassering och annan kränkande behandling lyfts liksom metoder för att motverka dessa fenomen. I delkursen behandlas styrnings- och ledarskapsbegreppet i relation till lärares samarbete kring utvecklingsarbete och olika aspekter på lärarrollen i och utanför klassrummet. Ett uttryck för detta är inslag av gestaltungsövningar med fokus på föräldrasamverkan, samt att studenterna i denna delkurs får utforma en handlingsplan som rör diskrimineringsfrågor.

Mål

Delkurs 1: Demokratins villkor, 16,5 hp

Studenten ska efter avslutad delkurs kunna

- redogöra för och problematisera betydelsen av ekologiska, ekonomiska och sociala aspekter av hållbar utveckling och relatera dessa till den kommande yrkesrollen
- problematisera demokratins villkor med särskilt fokus på hållbar utveckling såväl nationellt som internationellt
- exemplifiera och problematisera vad begreppen demokrati och hållbar utveckling konkret kan handla om i förskolan
- visa förmåga att kommunicera och reflektera kring frågor som rör identitet, språksociologiska fenomen, skolresultat och segregation med utgångspunkt i teorier om klass, kön, etnicitet och skolans kompensatoriska uppdrag
- visa kunskap om sex- och samlevnadsfrågor, där hänsyn tas till olika sexuella identiteter, och hur dessa kan lyftas i förskolan
- redogöra för språkinläring, språkutveckling och språkanvändning i svenska som andraspråk
- diskutera och analysera digitala mediers roll i samhället
- genomföra ett projektarbete med utgångspunkt i valda delar av delkursens innehåll och där hänsyn tas till forskningsetiska principer utifrån ett vetenskapligt och självständigt förhållningssätt
- söka, lokalisera och kritiskt värdera vetenskapliga artiklar med relevans för det valda området
- formulera mål, planera, genomföra, dokumentera, bedöma och utvärdera verksamhet i förskolan/skolan utifrån ett inkluderande perspektiv och en yrkesetisk medvetenhet
- aktivt söka samverkan med föräldrar och kollegor under verksamhetsförlagd utbildning
- redogöra för och problematisera olika teorier om estetiska lärprocesser
- planera, genomföra och motivera en gestaltning där några i delkursen centrala begrepp belyses och problematiseras med hjälp av ett flertal estetiska uttryck
- analysera och kritiskt granska förskollärarens samhällsuppdrag
- kommunicera kursinnehållet med barn och yrkesverksamma

Delkurs 2: Specialpedagogiska perspektiv, 6 hp

Studenten ska efter avslutad delkurs kunna

- ge exempel på hur specialpedagogiska kunskaper och pedagogers förhållningssätt kan bidra till ett inkluderande arbetssätt
- analysera och motivera olika sätt att anpassa innehåll och arbetsmetoder med hänsyn till heterogeniteten i barngruppen
- redogöra för pedagogiska konsekvenser i verksamheten i arbetet med barn med funktionsnedsättningar eller socioemotionella svårigheter
- beskriva förskolans samverkan med kommunens, landstingets och statens olika insatser för barn i behov av särskilt stöd
- identifiera och analysera behov och beskriva åtgärder som gynnar barn i behov av särskilt stöd i förskolan
- redogöra för hur specialpedagogisk verksamhet kan motiveras utifrån ett etiskt perspektiv
- genomföra ett individuellt arbete med utgångspunkt i valda delar av delkursens innehåll

Delkurs 3: Ledarskap, utvecklingsarbete och konflikthantering, 7,5 hp

- redovisa och problematisera metoder för kvalitetssäkring
- definiera och diskutera begreppen uppföljning, utvärdering, dokumentation och utveckling
- belysa och reflektera kring hur ledning och styrning påverkar förskollärares villkor och handlingar och hur dessa kan uttryckas i olika förskole- och skolkulturer
- konkretisera och analysera ledarskap i pedagogisk verksamhet
- redogöra för och jämföra teorier kring, och tillämpning av, konflikthantering på individ-, grupp- och organisationsnivå med särskilt fokus på förskolan som verksamhet
- beskriva och förklara begreppen diskriminering, trakassering och annan kränkande behandling såsom mobbning, samt redogöra för och värdera olika metoder för att motverka dessa fenomen
- redogöra för etiska, juridiska och praktiska aspekter kring föräldrasamverkan

- konstruera, genomföra och analysera en enkät

Undervisningsformer

Föreläsningar, seminarier, workshops, studiegruppsarbete samt arbetsplatsförlagd utbildning.

Undervisningen bedrivs på svenska, men undervisning på engelska kan förekomma.

Examinationsformer och betygsskala

Delkurs 1: Demokratins villkor, 16,5 hp

Enskild skriftlig tentamen, enskilda och gruppvisa inlämningsuppgifter/redovisningar, workshops, gruppbaserad gestaltning, arbetsplatsförlagda uppgifter samt genom ett projektarbete i grupp avrapporteras genom framläggande och försvar av undersökningen samt opponering på kurskamraters undersökning.

Delkurs 2: Specialpedagogiska perspektiv, 6 hp

Skriftliga uppgifter som redovisas såväl i grupp som individuellt.

Delkurs 3: Ledarskap, utvecklingsarbete och konflikthantering, 7,5 hp

Individuella och gruppvisa skriftliga inlämningar/redovisningar och seminarier.

Examination sker dels genom bedömning av reell kompetens, dels genom bedömning av i kursen förvärvad kunskap.

Studentens rättigheter och skyldigheter vid examination är enligt riktlinjer och regelverk vid Högskolan i Borås.

Kurslitteratur och övriga läromedel

Se bilaga.

Studentinflytande och utvärdering

Före varje delkursstart inbjuds studenterna till kursplaneringsmöte och vid respektive delkurslut genomförs en individuell skriftlig värdering. I delkurs 1 genomförs en muntlig mittkursvärdering. Värdering sker kontinuerligt och muntligt under kursens gång. Resultatet av värderingarna är vägledande för utveckling av kommande kurser och delges studenterna genom kursens kursrapport.

Övrigt

Kursen ingår i Förskolläro-utbildning för pedagogiskt verksamma, 210 hp.

Bilaga: Litteraturlista för Utbildningsvetenskaplig kärna II för pedagogiskt verksamma i förskolan (11FB50)

Delkurs 1: Demokratins villkor, 16,5 hp

- Benckert, Susanne, Håland, Pia & Wallin, Karin (2008). *Flerspråkighet i förskolan [Elektronisk resurs]: ett referens och metodmaterial*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling
Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2075> (187 s)
- Dahlstedt, Magnus & Olson, Maria (2013). *Utbildning, demokrati, medborgarskap*. Malmö: Gleerups (160 s)
- Eidevald, Christian (2011). *"Anna bråkar!": att göra jämställdhet i förskolan*. Stockholm: Liber (222 s)
- Engdahl, Ingrid (2012). *Lärande för hållbar utveckling - är det någonting för förskolan, eller?: rapport om OMEP:s projekt Lärande för hållbar utveckling i praktiken*. [Stockholm]: Svenska OMEP
Tillgänglig: http://www.omep.org.se/uploads/files/esdboken_hemsidan.pdf (38 s)
- Friska barn: en metod för att främja bra mat- och rörelsevanor i förskoleverksamheten*. (2010). Stockholm: Karolinska institutets folkhälsoakademi (48 s)
- Greppa språket: ämnesdidaktiska perspektiv på flerspråkighet*. (2011). Stockholm: Skolverket
Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2573> (147 s)
- HomO (2003). *Tystnadens tyranni: om heterosexualliteten som norm och homofobi i skolan*. Stockholm: HomO (12 s)
- Hägglund, Solveig, Pramling Samuelsson, Ingrid (2009). Early childhood education and learning for sustainable development and citizenship. *International Journal of Early Childhood*, 2009, vol. 41, nr 2, s. 49-63
Tillgänglig: <http://link.springer.com/article/10.1007%2F978-3-642-01688-8> (15 s)
- Klerfelt, Anna & Qvaresell, Birgitta (red.) (2012). *Kultur, estetik och barns rätt i pedagogiken*. Malmö: Gleerups (221 s)
- Mathiasson Thorbert, Eva (2006). *Hjärtestunder: livskunskap i förskolan*. Malmö: Malmö stad (94 s)
- Modée, Johan (2011). Religion, tolerans och frihet. I Andersson, Dan-Erik & Modée, Johan (red.) *Mänskliga rättigheter och religion*. Malmö: Liber, s. 17-32 (16 s)
- Sahlström, Jenny (2006). *En utmaning för heteronormen: lärares kunskapsbehov och ansvar inom områdena sexuell läggning och homofobi*. Stockholm: Under ytan
Tillgänglig: <http://www.ytan.se/?p=3325> (39 s)
- Skolans syn på vetenskap [Elektronisk resurs]: en enkätundersökning*. (2013). Stockholm: Vetenskap & allmänhet
Tillgänglig: <http://v-a.se/2013/09/skolans-syn-pa-vetenskap-en-enkatundersokning/> (16 s)
- Småungar & medier 2010 [Elektronisk resurs]: fakta om små barns användning och upplevelser av medier*. (2010). Stockholm: Medierådet
Tillgänglig: http://www.statensmedierad.se/upload/Rapporter_pdf/Småungar%20och%20Medier%202010.pdf (49 s)
- Stier, Jonas (2009). *Kulturmöten: en introduktion till interkulturella studier*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur, kap. 6 (15 s)
- Torr, Jane (2004). Talking about picture books: The influence of maternal education on four-year-old children's talk with mothers and pre-school teachers. *Journal of Early Childhood Literacy*, 4(2), ss. 181-210. (29 s)
- Ytterligare litteratur kan tillkomma enligt lärarens anvisningar (ca 100 s)
- Litteratur för det sammanfattande projektarbetet**
- Doveborg, Elisabet & Pramling, Ingrid (2012). *Att förstå barns tankar: kommunikationens betydelse*. 4. uppl. Stockholm: Liber (93 s)
- Kullberg, Birgitta (2004). *Etnografi i klassrummet*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur (utdrag, 16 s)
- Lantz, Annika (2007). *Intervjumetodik*. Lund: Studentlitteratur (utdrag, 90 s)

Løkken, Gunvor & Søbstad, Frode (2006). *Observasjon og intervju i barnehagen*. 3. utg. Oslo: Universitetsforl. (utdrag 50 s)

Stukat, Staffan (1991). *Grundkurs i statistik för lärare*. Lund: Studentlitteratur (utdrag, 28 s)

Trost, Jan (2012). *Enkätboken*. 4. uppl. Lund: Studentlitteratur (utdrag, 34 s)

Ytterligere litteratur tillkommer enligt lärares anvisningar (ca 300 s)

Delkurs 2: Specialpedagogiska perspektiv, 6 hp

Allmänna råd med kommentarer för förskolan. (2013). Stockholm: Skolverket, s. 30-32

Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3139> (3 s)

Barow, Thomas (red.) (2013). *Mångfald och differentiering: inkludering i praktisk tillämpning*. Lund: Studentlitteratur (utdrag, ca 150 s)

Kinge, Emilie (2000). *Empati hos vuxna som möter barn med särskilda behov*. Lund: Studentlitteratur (131 s)

Lutz, Kristian (2013). *Specialpedagogiska aspekter på förskola och skola: möte med det som inte anses lagom*. 1. uppl. Stockholm: Liber (144 s)

Orlenius, Kennert (2009). Nolltolerans drabbar de redan svaga. *Pedagogiska magasinet*, 12(3), ss. 6-11.

Tillgänglig: http://www.lararnasnyheter.se/sites/default/files/pdfarch/PM_07_03_99s06-11.pdf (5 s)

Palla, Linda (2012). Vad är det som ska åtgärdas egentligen: om dokumentation i specialpedagogiska praktiker inom förskolan. I Barow, Thomas & Östlund, Daniel (red.) *Bildning för alla!: en pedagogisk utmaning*. Kristianstad: Kristianstad University Press, s. 185-197

Tillgänglig: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hkr:diva-9173> (13 s)

Salamanca deklARATIONEN och Salamanca +10. (2006). [Stockholm]: Svenska Unescorådet. Tillgänglig:

<http://web.archive.org/web/20070629185651/http://www.unesco-sweden.org/informationsmaterial/pdf/Salamanca%2007.pdf> (62 s)

Sandberg, Anette (red.) (2014). *Med sikte på förskolan: barn i behov av stöd*. Lund: Studentlitteratur (306 s)

Wahlström, Gunilla O. (2011). *Kirre: en bok om att möta, vårda och fostra trasiga barn*. [Ny utg.] Stockholm: Liber (280 s)

Ytterligare litteratur kan tillkomma enligt lärares anvisningar (ca 200 s)

Delkurs 3: Ledarskap, utvecklingsarbete och konflikt-

hantering, 7,5 hp

Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling. (2012). Stockholm: Skolverket

Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2798> (55 s)

Bartley, Kristina (2007). Skolans demokratiuppdrag förstärks: om rätten till skadestånd för kränkande behandling. I Zimmerman, Fredrik (red.) *Perspektiv på demokrati: en vänbok till Hans Lindfors*. Borås: Högskolan i Borås, ss. 68-98. (Skrifter från Institutionen för pedagogik 2007:1) Tillgänglig: <http://hdl.handle.net/2320/2831> (31 s)

Berg, Gunnar, Sundh, Frank & Wede, Christer (red.) (2012). *Lärare som ledare: i och utanför klassrummet*. Lund: Studentlitteratur (335 s)

Colnerud, Gunnel (2007). När lärare mobbar och kränker eller sårar. I Thors, Christina (red.) (2007). *Utstött: en bok om mobbning*. Stockholm: Lärarförbundets förlag, ss. 127-134. (8 s)

Friberg, Birgitta & Hakvoort, Ilse (red.) (2012). *Konflikthantering i professionellt lärarskap*. 2. uppl. Malmö: Gleerups (219 s)

Jensen, Mikael (2012). *Kommunikation i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur (utdrag, ca 100 s)

Lindgren, Lena (2006). *Utvärderingsmonstret: kvalitets- och resultatmätning i den offentliga sektorn*. Lund: Studentlitteratur (138 s)

- Normell, Margareta (2004). *Pedagogens inre rum: om betydelsen av känslomässig mognad*. Lund: Studentlitteratur (132 s)
- Orlenius, Kennert (2007). Nolltolerans drabbar de redan svaga. *Pedagogiska magasinet*, häfte 3, s.6-11. Tillgänglig: http://www.lararnasnyheter.se/sites/default/files/pdfarch/PM_07_03_99s06-11.pdf (6 s)
- Orlenius, Kennert & Bigsten, Airi (2008). *Den värdefulla praktiken: yrkesetik i pedagogers vardag*. 2. uppl. Stockholm: Liber (157 s)
- Persson, Bengt & Persson, Elisabeth (2013). *Inkludering och måluppfyllelse: att nå framgång med alla elever*. 2. uppl. Stockholm: Liber (utdrag, ca 100 s)
- Skolans syn på vetenskap [Elektronisk resurs]: en enkätundersökning*. (2013). Stockholm: Vetenskap & allmänhet
Tillgänglig: <http://v-a.se/2013/09/skolans-syn-pa-vetenskap-en-enkatundersokning/> (16 s)
- Stukat, Staffan (1991). *Grundkurs i statistik för lärare*. Lund: Studentlitteratur (utdrag, 28 s)
- Styf, Maria (2012). *Pedagogisk ledning för en pedagogisk verksamhet? [Elektronisk resurs]: om den kommunala förskolans ledningsstruktur*. Diss. Umeå: Umeå universitet, 2012
Tillgänglig: <http://urn.kb.se/resolve?urn=um:nbn:se:hkr:diva-9173> (utdrag, 12 s)
- Svaleryd, Kajsa & Hjertson, Moa (2012). *Likabehandling i förskola & skola*. 1. uppl. Stockholm: Liber (240 s)
- Trost, Jan (2012). *Enkätboken*. 4. uppl. Lund: Studentlitteratur (utdrag, 34 s)
- Ytterligare litteratur kan tillkomma enligt lärarens anvisningar (ca 200 s)